

Nr 440

Av fru Sjövall och herr Gustafsson i Stockholm, *angående vissa problem i samband med den svenska hjälpen till utvecklingsländerna.*

Vid de diskussioner som förts både i Sverige och i andra industriländer om hur det totala stödet till u-länderna bör uppbyggas har utformningen av olika handelspolitiska åtgärder intagit en framträdande plats. Detta har skett främst beroende på att den samlade effekten av olika handelspolitiska och jordbruksprotektionistiska åtgärder är av så starkt diskriminerande karaktär för u-ländernas möjligheter att öka sina exportintäkter samt även av sådan storleksordning att de kan helt neutralisera eller upphäva samtliga övriga stödåtgärder både från ett enskilt land och sett ur generell synpunkt vid värdering av industriländernas totala u-hjälp genom olika kanaler.

Ett ökat internationellt samarbete för att stabilisera priserna på exportvaror från u-länderna är en nödvändig åtgärd, men jämsides härmed måste en liberalisering ske inom de enskilda industriländerna med klar inriktning på lång sikt av utformningen av olika handelspolitiska och jordbrukspolitiska åtgärder, där numer ett ökat positivt ställningstagande till förmån för hur olika åtgärder kan drabba u-länderna måste avvägas mot de vinster ett enskilt industriland kan göra för egen del. Sker icke detta jämsides med arbetet på uppbyggandet av andra stödåtgärder av multi- och bilateral karaktär urholkas effekten av dessa åtgärder från givarlandet, och slutresultatet kan bli att landet i fråga, trots betydande direkta hjälpåtgärder, genom kvarhållandet av dessa andra åtgärder brister i sin offentligt deklarerade solidaritetspolitik mot ett enskilt u-land eller mot dem alla.

Denna diskrimineringspolitik från ett industriland tar sig uttryck främst i olika jordbruksprotektionistiska åtgärder samt i relativt höga fiskaliska tullar, punktskatter eller importavgifter, drabbande olika för u-länderna viktiga exportvaror.

För att något belysa storleksordningen av hithörande problem lämnas här en översikt av skatter och tullar för vissa av dessa u-landsvaror. Översikten är bristfällig; svårigheter föreligger att avgöra hur starkt ett enskilt u-land kan drabbas. Den bör trots starka reservationer kunna tjäna sitt illustrativa syfte.

1. Tullar på kakao och varor därav

Tullen på kakaoböner är f. n. 15 kr. per 100 kg, medan kakaosmör och osötat kakaopulver belastas med en tull på 35 kr. per 100 kg (30: 50 kr. för EFTA-länder).

Vår import av kakaoböner uppgick 1960 till 25 miljoner kr. och kom till över 80 % från Ghana. Även Nigeria och Elfenbenskusten är betydande kakaoleverantörer.

Kakaosmör och kakaopulver importeras inte direkt från u-länder utan från industriländer, främst Holland. Denna import belöpte sig 1960 till ca 15 miljoner kr. Importen av andra varor innehållande kakao (choklad m. m.) uppgick till 5 miljoner kr.

Ett slopande av tullen på kakaoböner skulle kosta staten ca 1 miljon kr., och om även tullen på bearbetad kakao skulle slopas, skulle inkomstbortfallet bli 2 å 3 miljoner kr.

2. Varuskatt å choklad och konfektyrvaror (inkl. glass) samt utjämnings-skatt

Denna skatt, som utgår med 65 % av tillverkningsvärdet, drabbar indirekt kakaoböner och kakaosmör, vilka är råvaror till chokladindustrin, däremot inte kakaopulver. Skatten beräknas under budgetåret 1962/63 inbringa 180 miljoner kr. Det är svårt att precisera hur stor del av detta belopp som kommer från varor innehållande kakao. Det väsentliga problemet är här emellertid att skatten avser varor, vilka sinsemellan är konkurrerande och tillika mycket priskänsliga. En skattesänkning måste därför sannolikt ske för hela gruppen, d. v. s. samtliga choklad- och konfektyrvaror och alltså även komma att avse varor, vilka icke kommer från u-länder. Endast glass, som i runt tal svarar för 1/10 av inkomstposten, kunde ev. bli föremål för särbehandling.

3. Tullar å kaffe

Dessa tullar utgår med 45 kr. per 100 kg orostat kaffe och 60 kr. per 100 kg rostat kaffe. Vår import av orostat kaffe uppgick 1960 till drygt 320 miljoner kr. Den kom främst från Brasilien, Colombia och Guatemala. Det finns dock ett tiotal andra u-länder som under 1960 hade en kaffeexport till Sverige överstigande 1 miljon kr. Rostat kaffe importeras främst från USA; denna import är relativt obetydlig (1,3 miljon kr. 1960).

Ett slopande av tullen på orostat kaffe skulle grovt räknat kosta staten nära 40 miljoner kr.

4. Skatt å kaffe

Denna försäljningsskatt, som utgår med 35 öre per kg, beräknas inbringa 28 miljoner kr. under budgetåret 1962/63.

5. Försäljningsskatt å äkta mattor

Ett slopande av denna skatt, som utgår med 20 %, skulle kosta staten ca 3 miljoner kr. För importerade mattor utgår dessutom en särskild skatt, varierande mellan 1 000 och 10 000 kr. för 100 kg. Denna skatt ger staten enligt en mycket grov överslagskalkyl ca 5 miljoner kr.

En sammanställning av dessa skatter och tullar ger följande:

Tull på kakao och varor därav	3 miljoner kr.
Varuskatt å choklad och konfektyrvaror	180 » «
Tull å kaffe	40 » »
Skatt å kaffe	28 » »
Försäljnings- och importavgift å mattor	8 » »
	<hr/>
	259 miljoncr kr.

Skulle en kompensation för detta inkomstbortfall göras genom höjd omsättningsskatt, skulle detta kräva en höjning av skattesatsen med ca 0,7 %.

Punktskatter å u-landsvaror har i den svenska skattepolitiken alltså sammanblandats med och avvägs mot skatter å inhemska produkter och å andra importvaror. Dessa i detta speciella sammanhang olikvärda skattepolitiska åtgärder försvårar ytterligare både ett teoretiskt och ett praktiskt angrepp av hela problematiken. Enligt vår mening får detta dock i framtiden icke utgöra skäl för att bibehålla den för u-länderna diskriminerande delen av vår skattepolitik.

Någon beräkning av hur regleringsavgifter, acciser, införselavgifter m. m. inom det svenska jordbruksstödet kan drabba exportvaror från u-länder har ej kunnat göras. Ett enda exempel skall emellertid lämnas.

6. Regleringsavgift och accis å fettvaror samt införselavgift för fettvaror

Regleringsavgiften, som tas ut främst på försäljning av margarin, beräknas inbringa 43 miljoner kr. under budgetåret 1962/63. Denna regleringsavgift drabbar indirekt importen av bl. a. kopra, soja och jordnötter.

Framställningen av margarin grundar sig dock främst på den inhemska rapsen. Landets oljeväxtodling skyddas av en införselavgift för fettvaror, som direkt drabbar importen av råvaror för margarinframställning. Dessa avgifter utgör en integrerande del av jordbrukspolitiken. En samlad översyn av hur det svenska jordbruksstödet utformning hämmar u-ländernas exportmöjligheter borde ske. Sannolikt kommer den att visa att problemet är av betydande storlek.

Skall den totala svenska u-hjälpen på lång sikt erhålla en tillfredsställande lösning kan dessa handelspolitiska och jordbrukspolitiska åtgärder, i den mån de drabbar u-länder, icke lämnas utanför politisk granskning, översyn och omvärdering. Problemen är av betydande storleksordning och svårighetsgrad, och f. n. saknar vi kännedom om vilken omfattning de har eller kunskap om hur de bör lösas. Ett omfattande utredningsarbete är säkerligen nödvändigt och bör bli ett naturligt komplement till våra övriga hjälpåtgärder.

På lång sikt kan dessa problem säkerligen definitivt ej erhålla annan lösning än en höjning av omsättningsskatten. Avsåge man exempelvis att ersätta ovan redovisade tullar och skatter (punkt 1—5), krävs en höjning av omsättningsskatten med ca 0,7 %. En sådan skattehöjning skulle emellertid inte drabba den enskilde konsumenten med detta belopp, då viss pris-kompensation samtidigt sker genom bortfall av dessa tullar och skatter.

Det har vid flera tillfällen i den svenska riksdagsdebatten liksom utanför riksdagen framhållits att en effektiv u-hjälp måste kräva skattehöjningar. Det är vår bestämda uppfattning att ett stöd härför från en bred majoritet inom svenska folket endast kan erhållas om en ytterligt saklig och inträngande debatt föres om alla de problem som ryms inom hela komplexet. Ur den synpunkten är vissa av ovan lämnade exempel olyckliga, eftersom vi f. n. importerar dessa varor både från u-länder, från länder på gränsen mel-

lan u-land och industriland samt från industriländer. Förändringar i val av importland kommer säkerligen snart att ske, jämsides med utvecklingen inom olika u-länder. Lämnas det svenska jordbruksstödet utformning åt sidan vid en samlad översyn måste vi likaledes erhålla en skev uppfattning om hur utformningen av detta stöd drabbar för u-länderna viktiga exportvaror.

Vid värdering av den svenska inställningen till dessa frågor bör också framhållas att EEC-länderna intagit en betydligt liberalare hållning mot vissa u-länder och att de eftersträvar att direkt och bättre än tidigare stödja u-länderna. EEC har här riktat kritik mot EFTA-länderna.

Under hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att olika i motionen berörda problem måtte hänvisas till någon nu sittande utredning, vilken arbetar med likartade frågeställningar, eller

att om så anses lämpligare en särskild utredning måtte tillsättas.

Stockholm den 26 januari 1962

Elisabet Sjövall

Hans Gustafsson

i Stockholm